

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain, ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain, opintotukilain 5 a §:n ja työttömyysturvalain 2 luvun 10 §:n muuttamisesta

Ammattiosaamisen kehittämissyhdistys AMKE ry – myöhemmin tässä lausunnossa AMKE - toteaa tiivistettynä lausuntonaan seuraavaa.

Lakiesitys on tavoitteiltaan ja perusteiltaan oikeansuuntainen osaamisperusteisuus ja tutkintorakenteen uudistaminen ovat tärkeitä viestejä ammatillisen koulutuksen kehittämissuunnaksi. On tärkeää, että jo vuodesta 2009 alkanut kehitystyö saadaan lähitulevaisuudessa toteutettavaksi. erityisen tärkeää kentän toimijoiden kannalta on myös se, että muutokset voitaisiin tehdä yhtäaikaaisesti, mikä tarkoittaa esityksessä porrastettujen osaamispisteiden käyttöönottoaikojen ottamista käyttöön yhtäaikaisesti.

Tutkintorakenteen muutosten hallituksen esitykseen kirjatut kehittämiskohteet ovat seuraavat:

1. tutkintorakenteen ja tutkintojen työelämävastaavuus ja kyky reagoida muutoksiin,
2. tutkintojärjestelmän kokonaisuus ja tutkintojen selkeys,
3. tutkintojen kokonaisuus ja
4. tutkintorakenteen ja tutkintojen joustavuus.

AMKE pitää ammatillisen tutkintojärjestelmän kehittämiskohteita oikeina. Lausunnolla olevilla säädösesityksillä luodaan pohjaa joustavammalle tutkintorakenteelle. Yksittäisiä tutkintoja on nyt järjestelmässä määrällisesti liikaa ja samanaikaisesti kuitenkin uusia osaamistarpeita tutkintojärjestelmään ilmenee työelämän perusteltuina tarpeina lisää. Kannatamme mallia, jossa samaan tutkintoon sisältyy eri osaamisaloja, jolla voidaan ainakin osin vastata muutoksiin säilyttämällä silti tutkintojen määrä hallittavana ja selkeänä.

Esitettyjen tutkintojärjestelmän muutosten vaikutukset tutkintotoimikunta -järjestelmään tulee arvioida lähitulevaisuudessa. Tutkintotoimikuntien toimintamallin tulee kehittyä näiden esitettyjen muutosten suunnassa ja samalla koko tutkintotoimikuntien roolia on syytä arvioida.

Opetushallinnon osalta jatkossa on syytä seurata ja arvioida sitä miten joustavasti tutkintojen muutoksia edellyttävä työelämävastaavuus toimii käytännössä. Tähän uusi sähköisen asianhallinta tuo omat, rationaaliset hyötynsä muutosten toteutukseen.

Tutkintojärjestelmän muutokset vaativat tuekseen rahoitusjärjestelmän muutoksia. Esimerkiksi osaamispisteisiin siirtyminen avaa nykyistä joustavamman mahdollisuuden ammatillisen perustutkinnon suorittamiseen ja osaamisen tunnustamiseen verrattuna nykyiseen opintoviikkopohjaiseen järjestelmään.

Osaamispisteiden hyödyntäminen tarkoittaa jatkossa koulutuksen aloitusaikojen muuttumista selkeästi joustavammaksi eli koulutus voi alkaa ja myös päättyä hyvinkin erilaisina aikoina vuodesta myös ammatillisessa peruskoulutuksessa. Tätä kehitystä on välttämätöntä tukea rahoitusjärjestelmän kehittämisellä, nykyisin esim. kahden tilastopäivän systeemi ei enää ole toimiva edes ammatillisessa peruskoulutuksessa.

AMKE pitää välttämättömänä sitä, että rahoitusjärjestelmän muutoksilla tuetaan tutkintojärjestelmän mahdollistavia joustavan koulutustoiminnan mahdollisuuksia sekä perus- että lisäkoulutuksen osalta. Joustavuus ja tehokkuus tulee jatkossa huomioida ammatillisen koulutuksen rahoituksessa.

AMKEN kannanottoja eräisiin muutosehdotuksiin

Ammatillista aikuiskoulutusta koskevassa laissa koulutuksen tarkoituksena on antaa opiskelijalle valmiuksia myös yrittäjyyteen. Samassa hengessä ammatillista peruskoulutusta koskevaan lakiin on tärkeää kirjata yrittäjyyden edistäminen koskien koulutuksen tarkoitusta.

Ammatillista peruskoulutusta koskevaan lain 2 §:ään on tarpeen lisätä työllisyyden edistämisen rinnalle käsite yrittäjyys.

Ammatilliset tutkintojen osien valinnaisuus rajataan näyttötutkinnoissa yhteen pakolliseen ja yhteen valinnaiseen tutkinnon osaan. Ammatillisessa peruskoulutuksessa tutkinnon muodostuminen perustuu uuteen asetukseen. Valinnaisuus ammatillisen tutkinnon osien kohdalla on tärkeää sekä yksilötason osaamisen tunnustamisen peruskivenä että vahvasti työelämän osaamistarpeisiin vastaamisessa. Eri tutkintojen ja tutkinnon osien raja-pinnat tulevat olemaan tulevaisuudessa osaamiskeskiöissä. Keskeinen kysymys tässä on, millä valinnaisilla tutkinnon osilla muodostuu tutkinto. Opetushallituksen tuottamat tutkintojen perusteet ja niiden sisältämä tutkintojen muodostuminen ovat nyt ja tulevaisuudessa tältäkin osin avainasemassa.

AMKE pitää tärkeänä, että näyttötutkintojärjestelmässä pidetään edelleen voimassa se, että tutkinnon voi suorittaa osaamisen hankkimistavasta riippumatta eli valmistava koulutus ei ole pakollista.

Tutkintojen muodostumisen ja ammatillisten tutkinnonosien valinnaisuuden keskinäinen suhde on avaintekijä arvioitaessa tutkintojärjestelmän keskeisiä tavoitteita eli joustavuutta ja työelämävastaavuutta. Eri tutkintojen ja niiden osien raja-pinnat tulevat olemaan tulevaisuudessa työelämätarpeiden osaamiskeskiöissä.

Yhteisten ja vapaasti valittavien tutkinnon osien oppiaineita laajemmat osa-alueet sekä pisteytyksen ja valinnaisuuden muutokset painottavat ammatillista osaamista sekä työelämä- ja yhteiskuntaosaamista ja taitoja. Tämä on hyvin perusteltua, kunhan tällä rakenteella ei toisaalta vähennetä todellista korkea-asteen jatko-opintokelpoisuuden toteutumista eikä lukio-opintojen suorittamista osana ammatillisen peruskoulutuksen kokonaisuutta.

AMKEN näkemyksen mukaan yhteisten ja vapaasti valittavien opintojen osalta tulee siirtyä uuteen järjestelmään yhdellä kertaa ja myös siten, että osaamisen tunnustamisen kautta perustutkintoa nykyisellä opintoviikkojärjestelmällä suorittavat opiskelijat ”hyväksiluetaan” uuteen järjestelmään sisään samalla kuin uudetkin opiskelijat.

Jatko-opintokelpoisuus ja lukio-opintojen osien suorittaminen osana ammatillista peruskoulutusta tulee edelleen olla käytäntönä ja mahdollista.

Osaamisperusteisen ajattelun myötä opiskelijan osaamisen arvioinnissa siirrytään yksittäisten opintosuoritusten arvioinnista työ- ja toimintaprosesseja vastaaviin laajoihin opintokokonaisuuksiin ja niiden arviointiin. Myös ammattiosaamisen näytöt ovat osaamisen arviointia. Oppimisen arviointi on opiskelijan oppimiseen ja ohjaukseen kuuluva osa-alue, josta ei anneta arvosanaa. Se on siis opettajan ja työpaikkaohjaajan normaalia tehtäväkenttää. Opetushallitus valtuutetaan antamaan määräykset koskien mm. oppimisen ja osaamisen arviointia.

AMKE katsoo, että osaamisen ja oppimisen arvioinnissa annettavien Opetushallituksen määräysten tulee realistisesti ottaa huomioon myös ammatillisen koulutuksen rahoituksen alenema.

Helsingissä 27.09.2013

Johan Hahkala
toiminnanjohtaja
AMKE ry